

Nationaal Contactpunt

OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen

Eindverklaring

Melding Hou Friesland Mooi vs. Nuon Energy N.V.

18 december 2018

gentiniëAustraliëBelgiëBraziliëCanadaChiliColombiaDenemarkenDuitslandEgypteEstlandFinlandFrankrijkGriekenlandHongarijelerlandIsraëlItaliëJapanLetlandLitou

1. Inleiding

Deze Eindverklaring beschrijft het proces en de uitkomsten van de fase van dialoog na de Eerste Verklaring over de melding van de Stichting Hou Friesland Mooi betreffende een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (hierna: de Richtlijnen) door Nuon Energy N.V. c.q. Nuon Wind Development B.V. De melding is ingediend bij het Nederlandse Nationaal Contactpunt op 12 december 2017.

De melding ziet op de vermeende niet-naleving van de OESO-richtlijnen onder Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid (Hoofdstuk II), Mensenrechten (Hoofdstuk IV) en Milieu (Hoofdstuk VI).

2. De NCP procedure

2.1 De NCP procedure in deze specifieke zaak

Op 12 december 2017 diende de Stichting Hou Friesland Mooi (HFM) een melding in bij het Nederlandse Nationaal Contactpunt betreffende een vermeende schending van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen door Nuon Energy N.V. c.q. Nuon Wind Development B.V.

Als onderdeel van de eerste evaluatie van de melding had het NCP separate, vertrouwelijke bijeenkomsten met zowel de indiener van de melding als met het bedrijf in kwestie.

Partijen hebben een termijn van twee weken gekregen om te reageren op het concept van de eerste evaluatie van het NCP, waarna deze op 19 juni 2018 is gepubliceerd op de website van het NCP: www.oesorichtlijnen.nl

In zijn Eerste Verklaring concludeerde het NCP dat deze melding nader onderzoek rechtvaardigt. De beslissing berustte op de volgende overwegingen:

- de indiener van de melding heeft een legitiem belang ten aanzien van deze zaak
- Nuon Energy N.V. c.q. Nuon Wind Development B.V. is onderdeel van het Zweedse multinationale bedrijf Vattenfall, een multinationale onderneming in de zin van de Richtlijnen
- de door HFM opgebrachte kwesties betreffen op het eerste gezicht een wezenlijk en gemotiveerd probleem
- er is een relatie tussen de activiteiten van Nuon en het probleem in dit specifieke geval
- de behandeling van dit specifieke probleem kan bijdragen aan de doelstellingen en effectiviteit van de Richtlijnen

Conform de procedure¹ van het Nederlandse NCP heeft het NCP partijen zijn 'goede diensten' aangeboden om een dialoog tussen partijen te faciliteren. Het NCP heeft daarbij aangegeven van mening te zijn dat een dialoog in het kader van deze melding kan bijdragen aan het doel en bevorderen van de effectiviteit van de Richtlijnen, in die zin dat het verduidelijking kan geven ten aanzien

¹ <https://www.oesorichtlijnen.nl/meldingen/documenten/publicatie/2015/3/5/meldingen-procedure-nls>

van de eigen verantwoordelijkheid van een bedrijf in het onderhavige project, waarin gemeentelijke en provinciale overheden een grote rol spelen.

Het doel van de dialoog is om partijen tot overeenstemming te laten komen over de punten die in de melding naar voren zijn gebracht, aan de hand van aanbevelingen van het NCP op basis van de Richtlijnen.

De betrokken partijen aanvaardden het aanbod van het NCP om deel te nemen aan een dialoog.

Op 26 juni en op 31 augustus 2018 hebben dialoogbijeenkomsten plaatsgevonden, waarbij beide partijen en het NCP aanwezig waren.

Tijdens de tweede dialoog op 31 augustus zijn partijen tot overeenstemming gekomen op een aantal punten. Partijen geven aan dat de NCP dialoog behulpzaam is geweest om meer helderheid te krijgen over de punten die naar voren zijn gebracht in de melding.

Het NCP heeft een concept van de Eindverklaring opgesteld en deze aan partijen voorgelegd voor commentaar met een reactieperiode van 14 dagen. Daarna is de Eindverklaring gepubliceerd op de website van het NCP.

2.2 Informatie over de melder

Hou Friesland Mooi is een stichting die vanaf 2012 ijvert voor de belangen van omwonenden bij het inrichten van windparken in Friesland. De stichting stelt geen traditionele anti-windenergie actiegroep te zijn, maar werkt mee aan de realisatie van windparken in Friesland als daarbij omwonenden op een goede wijze worden betrokken en bejegend onder het motto: "Eerlijk delen van lusten, lasten en zeggenschap". De stichting organiseert informatieavonden voor omwonenden van het project, heeft een website en een emailbestand van geïnteresseerde omwonenden.

2.3 Informatie over het bedrijf

Nuon Energy N.V. is een Nederlandse onderneming met ca. 4200 werknemers en is onderdeel van het Zweedse energiebedrijf Vattenfall met grensoverschrijdende activiteiten in verschillende landen. De melding heeft betrekking op een van deze activiteiten, een project voor een windmolenpark in de provincie Friesland in Nederland. Het feit dat de gemelde schending in Nederland plaatsvindt, sluit de toepasbaarheid van de Richtlijnen naar de mening van het NCP niet uit.

3. Samenvatting van de melding

Nuon schendt volgens de melder de Richtlijnen die vragen van ondernemingen om in dialoog te treden met relevante belanghebbenden, due diligence (gepaste zorgvuldigheid) uit te voeren op het gebied van mensenrechten (recht op gezondheid) en informatie te verschaffen over potentiële milieu-, gezondheids- en veiligheidsaspecten van hun activiteiten en hierover tijdig en op adequate wijze in contact treden met gemeenschappen die de gevolgen ondervinden. Nuon heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid als bedrijf, naast de verantwoordelijkheid van betrokken overheden.

De melding heeft betrekking op plannen voor het opschalen van een bestaand windpark ("Hiddum-Houw") naar een nieuw en groter windpark ("Nij Hiddum-Houw"). Er zijn twee initiatiefnemers: Nuon en een groep lokale ondernemers. De Provincie Friesland heeft samen met initiatiefnemers een Omgevingsadviesraad ingesteld.

Kernpunten van de melding:

De melder stelt dat Nuon de volgende bepalingen van de OESO-richtlijnen schendt:

1. Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid (Hoofdstuk II) art.14

Nuon heeft niet voldaan heeft aan het gestelde in art. 14 dat ondernemingen in dialoog dienen te treden met "relevante belanghebbenden" zodat er "betekenisvolle mogelijkheden" zijn om hun inzichten in overweging te nemen in het plan- en besluitproces voor projecten die "significante effecten" kunnen hebben op lokale gemeenschappen. Nuon heeft, voor zover melder bekend, geen eigenstandige actie ondernomen om te voldoen aan art.14 en niet direct gecommuniceerd met de omgeving over het windpark.

2. Mensenrechten (Hoofdstuk IV, artt. 1, 2 en 5)

Nuon dient mensenrechten te respecteren (artikel 1) en ongunstige effecten op mensenrechten te voorkomen en aan te pakken (artikel 2). Nuon dient op basis van artikel 5 op het gebied van de mensenrechten due diligence uit te voeren "zoals gepast in het licht van de omvang van het bedrijf, de aard en context van activiteiten en de ernst van de risico's op ongunstige effecten op mensenrechten". Het recht op gezondheid is het belangrijkste mensenrecht dat bij Nij Hiddum Houw in het geding is. Nuon had een eigen due diligence moeten uitvoeren naar de effecten van Nij Hiddum Houw op de mensenrechten van omwonenden, in het bijzonder het recht op gezondheid.

3. Milieu (Hoofdstuk VI, artt. 1, 2, 3 en 4)

Melder stelt dat Nuon niet heeft voldaan aan het gestelde in de artikelen 1, 2, 3, en 4 van Hoofdstuk IV, Milieu van de OESO-richtlijnen.

De melder stelt dat Nuon, voor zover melder bekend is, geen milieubeheersysteem heeft opgesteld voor Nij Hiddum Houw. Ook heeft Nuon niet voldaan aan artikel 2a waarin staat dat ondernemingen het publiek alle nodige informatie dienen te verschaffen over de potentiële milieu-, gezondheids- en veiligheidsaspecten van hun activiteiten (artikel 2a), waarbij het opstellen van een MER niet voldoet, aldus de melder. Op basis van artikel 3 had Nuon een eigen afweging dienen te maken als het gaat om gezondheidsaspecten en veiligheid en op basis van artikel 4 indien nodig maatregelen dienen te treffen dan wel eigen onderzoek te doen.

De melder verzoekt Nuon:

1. Alsnog op een goede manier zelf met de omgeving (de bewoners van de 6 dorpskernen) in gesprek te gaan en naar hen te luisteren.
2. Alsnog (zelf) onderzoek te doen c.q. te laten doen naar mogelijke gezondheidseffecten van het windmolenpark zoals nu voorzien;
3. Duidelijke afspraken te maken en vast te leggen voor een mogelijke toekomstige situatie waarin toch gezondheidsschade bij omwonenden optreedt (positie omwonenden, oplossingen, acties).

4. Samenvatting van de eerste reactie van Nuon

Het is Nuon bekend dat Hou Friesland Mooi tegen de voorgestelde opschaling van de huidige windturbines is, het project Nij Hiddum-Houw. Dat is haar goed recht en in dat licht ziet Nuon ook de tegen Nuon ingediende klacht. In feite gaat het HFM om de vraag in hoeverre het bevoegd gezag en de initiatiefnemers, waaronder Nuon, de omgeving voldoende hebben betrokken bij de planvorming. In haar rol van bevoegd gezag volgt de provincie Fryslân de wettelijk vereiste procedure. Uit diverse uitspraken van de Raad van State (bijvoorbeeld Uitspraak 201608423/1/R6 en 201703826/1/R6) blijkt dat het hoogste rechtscollege van mening is dat die procedure alleen al voldoende mogelijkheden biedt voor invloed van belanghebbenden.

Omdat Nuon graag een stap verder gaat heeft het uitvoerig en conform de eigen algemene projectontwikkelingsrichtlijnen en de wettelijke kaders de omgeving betekenisvol betrokken bij de ontwikkeling van dit project (zoals ook gesteld in de Algemene Beginselen, hoofdstuk 2 van de OESO richtlijnen bij A, punt 14):

- Hou Friesland Mooi is onderdeel geweest van de opgestelde OmgevingsAdviesRaad (OAR), dat is voor Nuon een cruciaal instrument voor de dialoog met de omgeving. Nuon betreft de omgeving bij al zijn projecten. Nuon financiert in het geval van Nij Hiddum-Houw samen met de provincie (50/50) de voorzitter, secretaris, vergaderzalen e.d. van dit overleg en de ondersteuning van het gremium door een vertegenwoordiger van de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines. Hou Friesland Mooi maakte onderdeel uit van deze OAR.

- Hou Friesland Mooi is na negen maanden, uit eigen beweging uit deze OAR gestapt. Nuon heeft aangegeven dit bijzonder jammer te vinden. Gezien het feit dat in de OAR nog een overduidelijke meerderheid van direct betrokkenen en omwonenden aanwezig bleef, is Nuon verder met de OAR in dialoog gegaan om tot aanvullende bovenwettelijke afspraken te komen voor dit windpark.
- Direct contact met Hou Friesland Mooi is daarbij altijd mogelijk gebleven, maar kan niet leiden tot een veto inspraak op het project – hiermee zou Nuon de OAR ondermijnen.
- Ook kunnen Hou Friesland Mooi en haar achterban blijven participeren op de verschillende en regelmatig georganiseerde publieke informatieavonden en kunnen zij daarnaast via de reguliere kanalen als onderdeel van de ruimtelijke procedure hun mening geven over het project. In praktijk hebben ze hier ook gebruik van gemaakt door te verschijnen op alle informatie avonden die georganiseerd zijn.

Nuon heeft de gezondheid van de mens in de omgeving altijd meegenomen in de ontwikkeling van dit project, zoals in elk project, door:

- Alle wettelijke kaders te volgen en daarin via onafhankelijk onderzoek (due diligence zoals gesteld in OESO richtlijnen in hoofdstuk 4, punt 5) tot scherpe randvoorwaarden en maatregelen te komen voor de mogelijke effecten van het windpark en het beperken daarvan.
- Bij de bestaande parken van Nuon, waarvan sommigen al meer dan twintig jaar in bedrijf zijn, zijn Nuon overigens geen gezondheidseffecten bekend of gemeld.
- En door bovenwettelijke afspraken te maken met de omgeving via de OAR die, naast een maximale inspanning vooraf om impact te voorkomen, ook in de operationele fase tot nieuwe mitigerende maatregelen kan leiden indien hinder door omwonenden ondervonden wordt (hiermee gaat Nuon zelfs verder dan de OESO richtlijnen in hoofdstuk 6 voorschrijven).
- Als onderdeel van deze afspraken zal Nuon zich inspannen om er samen met de bevoegd gezagen voor te zorgen dat de juiste instantie(s), bijvoorbeeld de GGD of lokale huisartsen, de gezondheid van de omgeving en de eventuele effecten van het windpark daar op monitoren.

Samenvattend is Nuon van mening dat zij zeer zorgvuldig handelt conform de door de OESO uitgegeven richtlijnen en er derhalve geen enkele grond bestaat om de klacht ontvankelijk te verklaren.

5. De dialoofase en de uitkomsten van de dialoog

De melding bij het NCP werd ingediend op het moment dat het project van het windpark zich bevond in de eerste fase, dat is de fase van voorbereiding en vergunningverlening. De inhoud van de melding had betrekking op de situatie en de verhouding tussen de meldende partij en Nuon tijdens deze fase van het project. In overleg met partijen is de geplande afspraak voor de tweede dialoogbijeenkomst op 9 juli uitgesteld, in afwachting van het besluit van Provinciale Staten over het Provinciaal InpassingsPlan (PIP).

Na een aanvankelijk uitstel heeft Provinciale Staten op 18 juli 2018 een positief besluit genomen over het windparkproject Nij Hiddum-Houw, hetgeen betekent dat de omgevingvergunningen en ontheffingen zijn verleend. Met dit besluit is het project in een volgende fase gekomen: de bouwfase. De tweede dialoogbijeenkomst tussen partijen heeft vervolgens plaatsgevonden op 31 augustus.

Partijen zijn tot overeenstemming gekomen over het feit dat in deze nieuwe fase, de bouwfase, een nieuwe start zal worden gemaakt in het overleg met de omgeving en dat beide partijen zullen zoeken naar een goede manier om ook onderling overleg vorm te geven. Partijen zijn het erover eens dat het uitgangspunt daarbij is: herstel van vertrouwen tussen HFM en Nuon.

Het maken van een nieuwe start betekent dat de eerder gemaakte afspraken als uitgangspunt worden genomen en niet opnieuw ter discussie zullen worden gesteld door partijen.

Het is in deze fase belangrijk, zowel voor partijen als voor alle belanghebbenden in de omgeving, dat wordt geborgd dat het proces zo wordt ingericht dat de gemaakte afspraken goed worden vastgelegd, uitgewerkt, uitgevoerd en gemonitord. Nuon geeft aan dat een goede representatie van alle belanghebbenden in de omgeving van het windpark voor hen nodig is in deze uitvoeringsfase. HFM biedt Nuon aan om mee te denken over wie de gesprekspartners zouden moeten zijn. Kort gezegd: uitvoering van de afspraken wacht op een goede organisatie.

Partijen zijn het erover eens dat in de fase van voorbereiding en vergunningverlening, dus ten tijde van het indienen van de melding bij het NCP, sprake kan zijn geweest van door de buitenwereld ervaren onduidelijkheid over de (eigenstandige) rol van Nuon in het licht van artikel 14 van de OESO-richtlijnen. Partijen zijn het erover eens dat, op basis van de ervaringen in de fase van voorbereiding en vergunningverlening, in deze nieuwe fase de eigenstandige rol van Nuon goed dient te worden vormgegeven, in overleg met alle belanghebbenden in de omgeving.

HFM blijft van mening dat in de eerste fase van het proces, de voorbereidings- en vergunningsfase, Nuon onvoldoende zelfstandig invulling heeft gegeven aan zijn verplichtingen op basis van de OESO-richtlijnen voor overleg met de omgeving en (eigen) onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten van het windpark.

Nuon blijft van mening dat in samenspraak met de Provincie Friesland belanghebbenden bij het windpark Nij Hiddum-Houw goed zijn geïnformeerd en dat hun input bij inpassing van het plan aantoonbaar is meegenomen.

6. Aanbeveling van het NCP

De OESO-richtlijnen maken duidelijk wat de Nederlandse overheid van bedrijven verwacht op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen bij het internationaal zakendoen. Ze bieden handvatten voor bedrijven om de kwesties waar het in deze melding om gaat: het in dialoog treden met relevante belanghebbenden zodat er betekenisvolle mogelijkheden zijn om hun inzichten in overweging te nemen, over mensenrechten, waaronder het recht op gezondheid, milieu en informatieverstrekking. Hiermee vormen de OESO-richtlijnen het uitgangspunt voor het Nederlandse internationaal MVO-beleid.

Het NCP is zich bewust van de complexiteit van het project waar deze melding over gaat, gelet op de vervlochtenheid van de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken overheden en het betrokken bedrijf in projecten als het onderhavige.

Het NCP concludeert dat in dit project in de planfase (of fase van voorbereiding en vergunningverlening) sprake is geweest van onduidelijkheid over de rol van Nuon in relatie tot de rol van de Provinciale overheid. Het NCP concludeert dat Nuon wel de eigenstandige verplichting heeft om te voldoen aan de bepalingen van de OESO-richtlijnen.

Het NCP beveelt Nuon aan om in de toekomst in de planfase uitdrukkelijker/meer expliciet invulling te geven aan de verplichtingen die ze hebben in hun zelfstandige rol als onderneming in het kader van de OESO-richtlijnen. Het NCP beveelt Nuon aan duidelijk(er) te communiceren wat de rol van Nuon is in relatie tot de rol van de provincie, zodat naar buiten toe helder is wat hun positie is en hoe zij naar de omgeving toe hun verantwoordelijkheid hebben genomen in het licht van de OESO-richtlijnen.

7. Monitoring

Het NCP beveelt aan dat partijen hun dialoog voortzetten. Partijen en het NCP zijn overeengekomen om een jaar na publicatie van deze Eindverklaring, in december 2019, het NCP op de hoogte te stellen over de stand van zaken betreffende de uitvoering van de punten van overeenstemming en de aanbeveling van het NCP. Indien gewenst, zal het NCP partijen uitnodigen voor een gesprek. Het NCP zal een beknopte evaluatie van de implementatie van de gemaakte afspraken publiceren op de website.

De rol van Nationale Contactpunten (NCP's) is het bevorderen van de toepassing van de OESO-richtlijnen. De Nederlandse regering heeft een onafhankelijk NCP ingesteld dat verantwoordelijk is voor zijn eigen procedures en besluiten in overeenstemming met de procedurele aanwijzingen in de Richtlijnen. Het Nederlandse NCP bestaat uit vier onafhankelijke leden, die worden bijgestaan door vier adviserende leden vanuit de meest betrokken ministeries. Het NCP Secretariaat is gehuisvest bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking is politiek verantwoordelijk voor het functioneren van het Nederlandse NCP. Meer informatie over de OESO-richtlijnen en het NCP kunt u vinden op www.oesorichtlijnen.nl

Gepubliceerd door:

Nationaal Contactpunt OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen
Ministerie van Buitenlandse Zaken

Postbus 200061 | 2500 EB Den Haag | December 2018

www.oesorichtlijnen.nl